

VELÁZQUEZ – INSPIRATOR

PEPE CERDÁ, XIAO-FAN RU EN DARIO SERRA

expositie:

21 september t/m 25 oktober 2025

In oktober 2019 reisde een spraakmakende expositie van het Museo del Prado in Madrid naar het Rijksmuseum in Amsterdam. Werk van Rembrandt van Rijn (1606-1669) en Diego Velázquez (1599-1660) werd voor het eerst samen getoond. Zij waren tijdgenoten, Rembrandt stierf in 1669 en Velázquez in 1660, én zij waren de bekendste kunstenaars in respectievelijk de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en het Spaanse rijk.

Beide ‘grootmeesters’ inspireerden generaties kunstenaars. Tot op heden, zoals de expositie ‘Velázquez - inspirator’ in Galerie Quintessens laat zien. Om terug te gaan naar de 19de- en de vorige eeuw. Manet en de impressionisten waren geboeid door de wijze waarop Velázquez feilloos materiële substantie wist te vangen, wat tot uitdrukking komt in de weergave van de kleding van de geportretteerden en in de vacht van de hond op ‘Las meninas’ (de hofdames) uit 1656. Dit ongewone familieportret geeft een blik achter de schermen van het koninklijk hof. Het is Velázquez’ beroemdste en meest besproken schilderij, een werk dat nog steeds veel vragen oproept. Manet koos in de jaren ’60 van de 19e eeuw veel Spaanse thema’s. Na een bezoek in 1865 aan Madrid werd hij geruime tijd sterk beïnvloed door de kunst van Velázquez, wiens stijl hij soms overnam.

De bewondering van Salvador Dali voor Diego Velázquez was legendarisch. In zijn atelier hing een grote, gerasterde reproductie van ‘Las meninas’ (1656)’. Met name in de jaren ’40 van de vorige eeuw was Velázquez’ invloed duidelijk aanwezig in Dali’s oeuvre. Decennia later zou Velázquez Dali opnieuw inspireren. Met name in 1981 en 1982 ‘verbond’ hij zich met zijn beroemde landgenoot. Zijn grote portret van het prinsesje Margarita (in een witte jurk) ‘The pearl, after The Infanta Margarita’ uit 1656 in de collectie van het Kunsthistorisches Museum, ontleende Dali aan één van de vijf portretten die Velázquez van het meisje schilderde en door Philip IV naar haar toekomstige echtgenoot in Wenen werden gestuurd.

Ook Picasso kon niet om Velázquez heen. Hij maakte in 1957 niet minder dan 58 ‘her-interpretaties’ van ‘Las meninas’. Dit deed hij door het werk van Velázquez te bestuderen en verschillende keren te reconstrueren. De reeks wordt in zijn geheel bewaard in het Museu Picasso in Barcelona: het is de enige serie van Picasso die nog bijeen is. Het gaat om 45 interpretaties van het originele schilderij, negen scènes met een duif en een portret van Jacqueline. Picasso schonk de serie in 1968 als één geheel aan het museum in Barcelona, ter nagedachtenis aan zijn goede vriend Jaume Sebatés die in dat jaar overleed.

Xiao-Fan Ru, ‘La pomme numero 2’, 2023, olieverf/doek, 194 x 265 cm.

Xiao-Fan Ru (Nanking, 1954):

Eind jaren ’80 kreeg Xiao-Fan Ru twee keer een beurs voor de Casa de Velázquez in Madrid. Hij was in 1983 in de Franse hoofdstad neergestreken, waar hij, na een klassieke opleiding in zijn geboorteland China, de École nationale supérieure des beaux-arts bezocht. Sindsdien exposeerde hij geregeld in zijn woonplaats Parijs, maar ook buiten Frankrijk, namelijk in Engeland, Duitsland, België, de Verenigde Staten en -bijna om de twee jaar- in Nederland. In 2005 keerde hij voor een expositie terug naar China, waar hij in het Museum of Contemporary Art Shanghai twee- en driedimensionaal werk exposeerde, begeleid door een monografie getiteld ‘Safe contact’. Een mijlpaal was de expositie ‘Ode du cheminement’ in 2020 in het Parijse Musée national des Arts asiatiques-Guimet, een eenmans-presentatie in de reeks ‘Carte blanche’.

Een recente reis door Spanje leverde het bewijs, dat het verblijf in de Casa de Velázquez Madrid, decennia eerder, de kiem had gelegd voor een nieuw hoofdstuk in Xiao-Fan’s loopbaan als kunstenaar. De eerste resultaten van een ‘project in ontwikkeling’ waren te zien op de expositie ‘Las meninas en pastoral’ in Zoo Zone Art Forum in Rome. Het ging om vier werken, een groot doek waaraan de tentoonstelling haar titel ontleende, twee werken op papier en een klein olieverfschilderij, alle gecentreerd rond ‘Las meninas’. Voor Xiao-Fan is de kleine serie ‘een iconografisch voorwendsel om een voorstelling van de werkelijkheid te creëren als zwevend tussen zijn en verschijnen, tussen hoop en angst, tussen droom en nachtmerrie.’ Het onbekende, de vele vragen die het schilderij in het Prado oproept, de ‘poort naar het onbekende’ fascineert Xiao-Fan. Hij is een kunstenaar die de surrealistische dimensie nooit heeft geschuwd, ‘niets is wat het lijkt’.

Pepe Cerdá, ‘Bola’, 2020, olieverf/doek, 80 x 80 cm.

Pepe Cerdá (Buñales, 1961):

‘Om te zeggen dat Velázquez een schilder is, doet hem geen recht, ook al is dat, vanzelfsprekend. Als je zegt dat hij een kunstenaar is, zeg je ook te weinig. Velázquez is vooral een mysterie. Als hij de werkelijkheid schildert, maakt hij die nog echter. Het overstijgt het menselijke. Spijtgevoelens zijn er nauwelijks in zijn schilderijen. Ook zijn er geen sporen van eerdere tekeningen. Alles wordt in één keer geschilderd. Het is alsof zijn hand door een engel wordt geleid. Alsof de hand van een heks, een medium, bewoog op bevel van een geest.

Wat ik het leukste aan Velázquez vind, zijn diens dwergen en zijn honden. Hij schildert ze beiden met de waardigheid van een koning of keizer. Mensen die hem kenden, roemden zijn houding en aristocratische manieren. Ze straalden een natuurlijke superioriteit uit, een geheime elegantie en een opvallend ‘joie de vivre’. Zelfs De toenmalige, kunstminnende koning van Spanje, Filips IV, beschouwde hem zelfs als een gelijke, als een vriend. Ik wil dieper ingaan op zijn visie op honden. Er is een speciale band met hen. Zoiets als uranium, dat een heel specifieke energie blijft uitstralen. De honden van Velázquez staan op het punt te verschijnen en te blaffen. De honden van Velázquez hebben de eeuwen overleefd.’

Dario Serra, ‘Studio per Marianna d’Austria’, 2025, sepia-inkt, aquarel, bladgoud/papier, 21 x 29,5 cm.

Dario Serra (Turijn, 1955):

‘Ik was nog heel jong en bevond mij in het zonnige Madrid. Ik kwam het atelier van Don Diego Velázquez binnen, in het Alcázar-paleis van Filips IV, net op het moment dat de zitting voor een enorm portret van Philip IV van Spanje en Mariana van Austria werd afgerond. De jonge, kleine Italiaan Pertusato maakt de in slaap gevallen Mancha-hond wakker, met een lichte aanraking van zijn voet. Achteraan, op de trap, staat Don Jose’ Nieto, kamerheer en hoofd van de koninklijke wandtapijt-ateliers, die een gordijn opzij schuift, omdat hij de vijf jaar oude Infante Margarita Teresa, net even binnen gekomen tijdens de zitting, en haar Meninas (hofdames) naar hun vertrekken wil begeleiden. Voor een moment leek het alsof Don Diego naar mij keek, maar toen begreep ik dat hij een laatste blik wierp op zijn echte modellen, het koninklijk paar, dat achter mij stond en die ik beiden weerspiegeld zag in de spiegel voor mij, bevestigd aan de achterwand. Ik kan me de hele scène nog goed herinneren, omdat ik erbij was. Er was niets tastbaar, niets reëls: er was alleen schilderkunst. Puur schilderen. Dat tafereel, dat schilderij in Madrid, heeft mijn leven voor altijd getekend. Ik heb alles te danken aan Don Diego Velázquez. Of bijna.’

Meer over ‘Las meninas’

Het tafereel, dat een scène aan het Spaanse hof voorstelt, is geschilderd in een zaal in het Koninklijke Alcázar van Madrid. Op het grote schilderij (318 x 276 cm.) staat, geheel vooraan, de jonge infanta Margarita, dochter van koning Filips IV van Spanje en diens tweede vrouw, Maria Anna van Oostenrijk. De infante is in de paleiszaal o.a. omringd door haar hofdames, een dwerg en een grote hond. Links, schuin achter haar staat Velázquez, die aan een groot doek werkt. In de spiegel tussen enkele schilderijen zijn de ouders van Margarita te zien. Een geheimzinnige figuur kijkt toe vanaf de trap. Het schilderij staat bekend om zijn ingewikkelde compositie, licht- en schaduwwerking, spel met perspectief, en -niet in de laatste plaats- de wijze waarop Velázquez in ‘Las meninas’ erin slaagde om een visuele wereld te scheppen die bijna tastbaar reëel is.

Diego Velázquez, ‘Las Meninas’, 1656, olieverf/doek, 318 x 276 cm.

Collectie Prado Madrid.